

Dřeviny

ČR pro geografy

Prosím klikněte.

Tento i ostatní soubory v této složce jsou pomůckou pro studenty předmětu **Ekologie a ŽP**.

⇒ Sestavil: RNDr. Martin Culek, Ph.D., Geografický ústav MU

⇒ Veškeré připomínky směřujte prosím na adresu: culek@sci.muni.cz.

⇒ Použitá literatura:

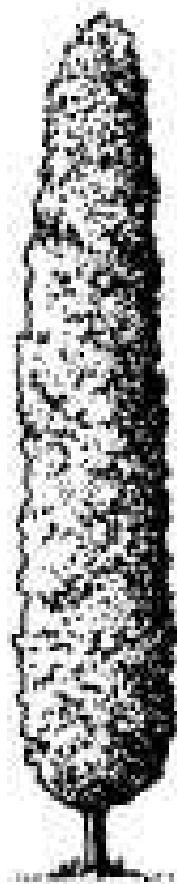
KREMER P. Bruno et al. (1995): Stromy. Z německého originálu Bäume z r. 1984. Knižní klub ve spolupráci s Ikar Praha. Praha.

CHYTRÝ M. et al. (2001): Katalog biotopů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

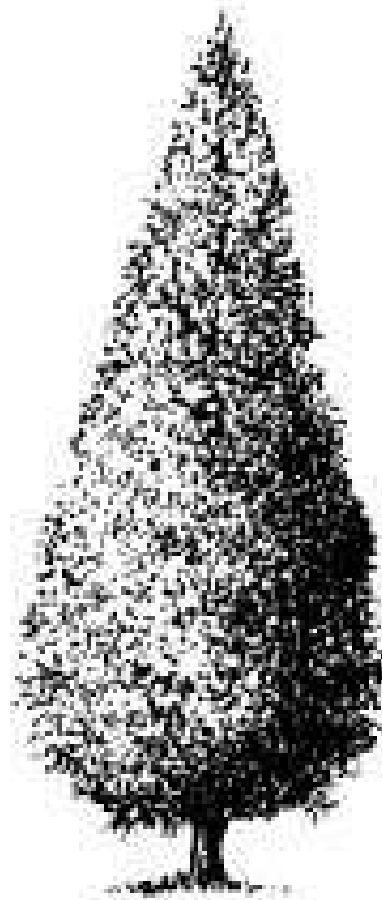
KOLEKTIV (2002): Chráněná území ČR – Liberecko. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Praha.

ÚRADNÍČEK L., MADĚRA P. et al. (2001): Dřeviny České republiky. Matice lesnická, s.r.o., Písek.

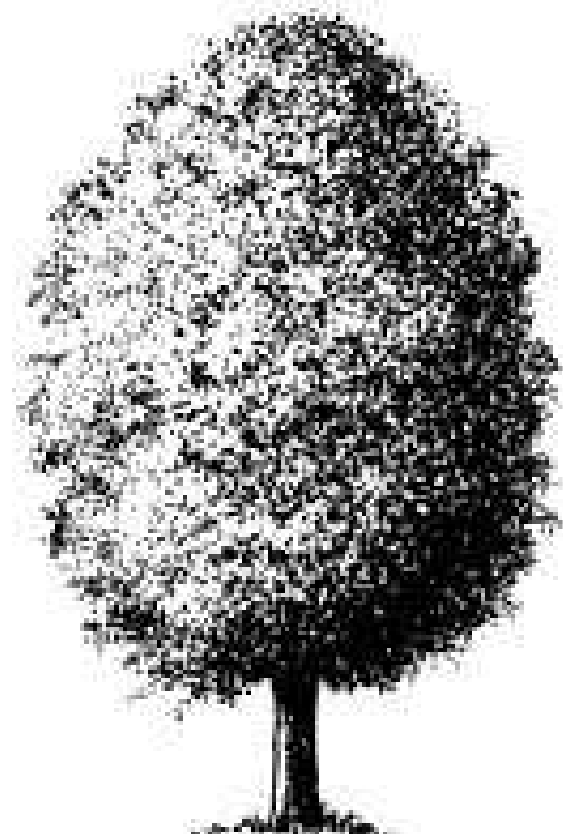
Typy stromů dle korun

sloupovitý

kuželovitý

okrouhlý

Tvary listů

čárkovitý

kopinatý

vejčitý

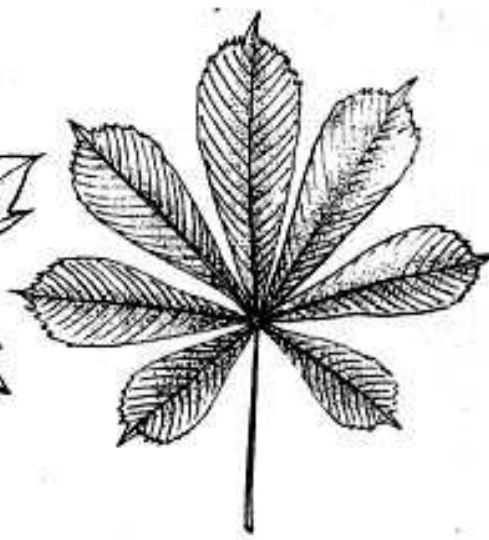
obvejčitý

celistvý

laločný

dlanitě složený

peřenoklaný

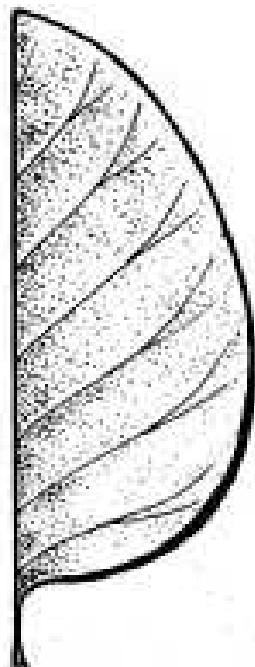

peřenodílný

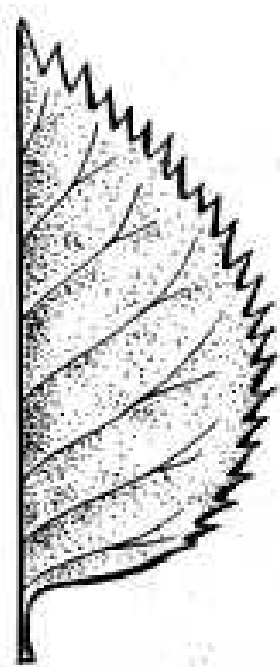

peřenosečný

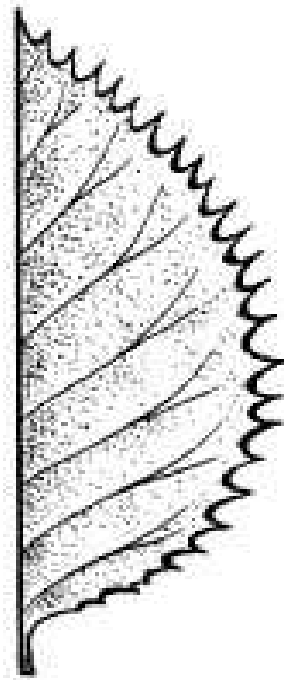
Okraje listů listnatých dřevin

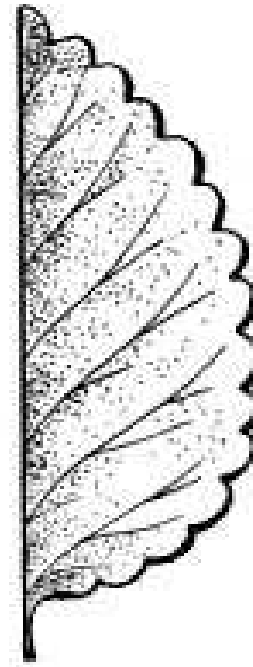
celokrajný

pilovitý

zubatý

vroubkovaný

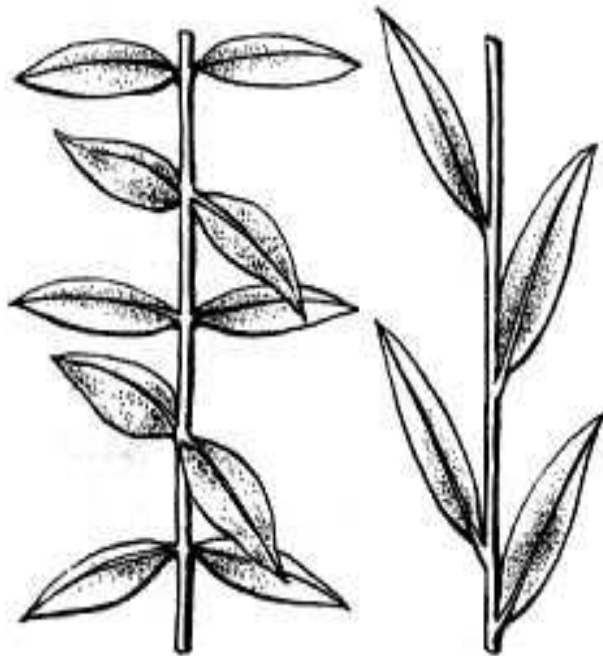
vykrajovaný

Sklad listů

dvouřadý

všestranný

vstřícný

střídavý

přeslenitý

suzozpeřený

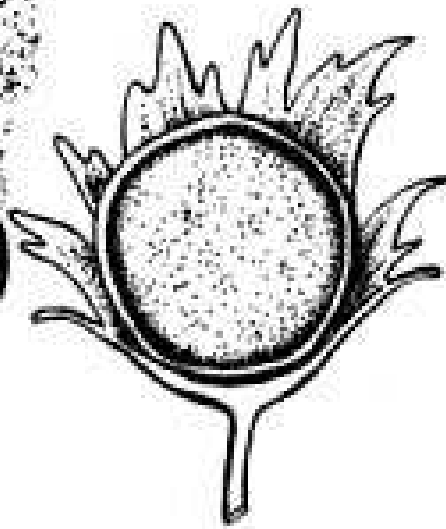
lichozpeřený

dvakrát zpeřený

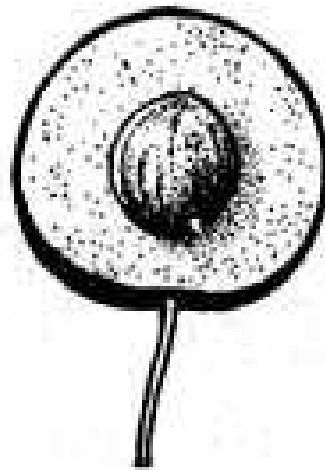
Některé druhy plodů

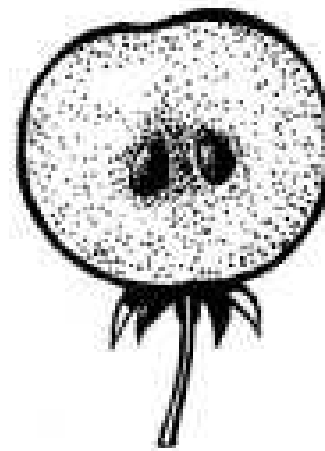
tobolka

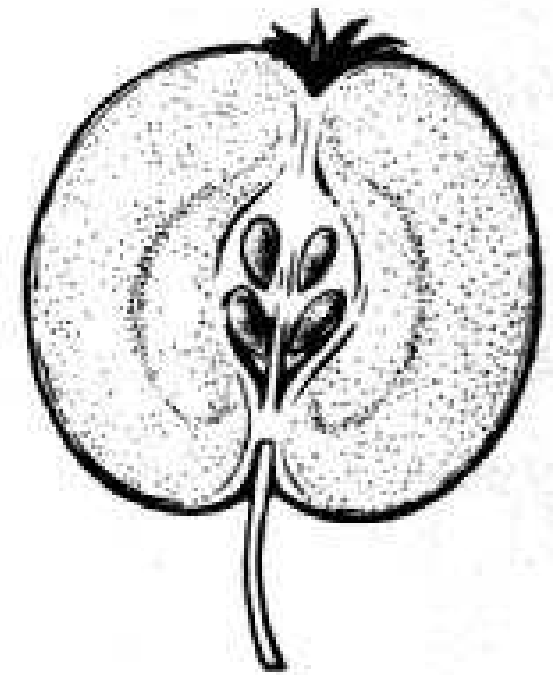
oříšek

peckovice

bobule

malvice

Dřeviny

Teplomilné doubravy

Pozn.: Do teplomilných doubrav v přírodě zasahují i dřeviny vyšších poloh, uvedené v dalších souborech. V tomto souboru jsou uvedeny dřeviny, které zde mají těžiště výskytu.

Ve Zlatníkově pojetí se jedná o 1.-2. vegetační stupeň.

Doubrava dubu zimního

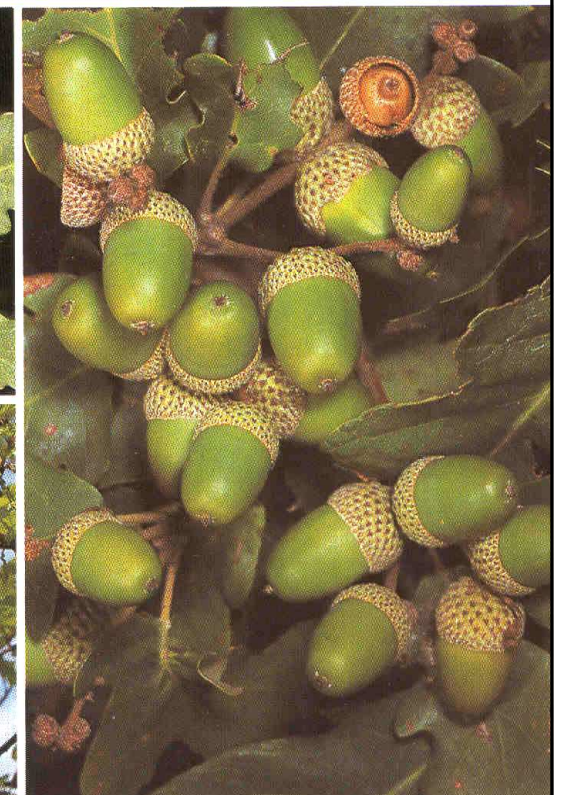
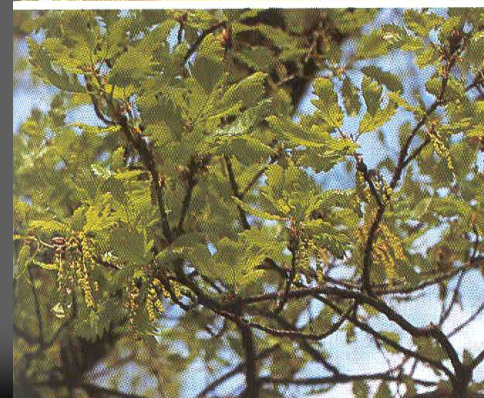
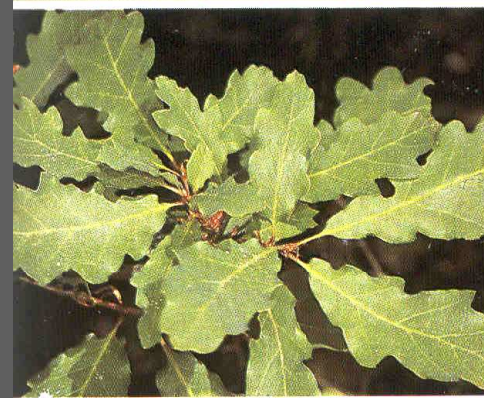
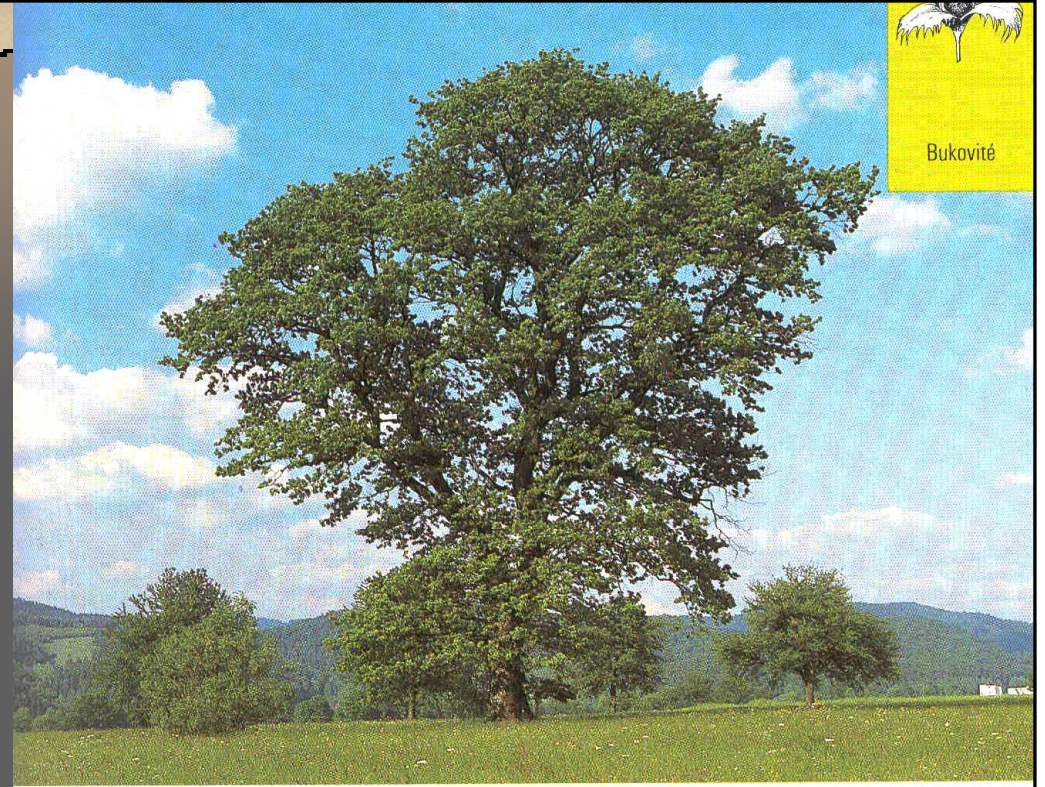
(*Quercus petraea*) - Křivoklátsko

Dub zimní

Quercus petraea

- ➔ Výška až 35 m. Nemá mohutnost dubu letního, štíhlejší. Listová čepel klínovitě sbíhá na stopku, žaludy přisedlé.
- ➔ Snáší sucho, boční stín, chudé mělké půdy, město. Trpí tracheomykózami, ochmetem, silnými mrazy.
- ➔ Lesy nižších poloh, kácením bučin se rozšířil do vyšších poloh.
- ➔ Evropa bez jižních, severních a východních okrajů (Ruska). Chybí v jižních Čechách.
- ➔ 1-4 AB-BC, D 1-3

Dub šípák

Quercus pubescens

- ⇒ Výška 6 – 20 m.
Drobný, kulovitá koruna,
na rubu chlupaté listy.
- ⇒ Snese sucho a horko.
U nás kalcifilní. Nesnáší
mrazy, stín, vlhko.
V přírodě chráněný !
- ⇒ Jižní Evropa, Turecko, v
ČR nejteplejší oblasti –
Č. kras, Č. středohoří, j.
Morava.
- ⇒ 1-2 BD-D 1-2

Šípáková doubrava – bývá rozvolněná a s keří (Hády)

Dub letní

Quercus robur

- ⇒ Výška až 40 m, imposantní silný strom. Listy s oušky u stopky, žaludy na dlouhé stopce.
- ⇒ Vyžaduje hluboké hlinité půdy, světlo, trpí ochmetem (poloparasit). Snáší trochu soli. Dožívá se přes 500 let
- ⇒ Typický strom širokých niv. Hráze rybníků, jižní Čechy.
- ⇒ Evropa s výjimkou hor, severu a stepí, v ČR běžně do 600 m, 2 ekotypy – „lužní“ „stepní“-vz. j. Čechy
- ⇒ 1-4 AB-C (2) 4-5

Dub letní -
v parku
Quercus robur

**Doubrava dubu
letního (*Quercus
robur*) - Cahnov**

Javor babyka

Acer campestre

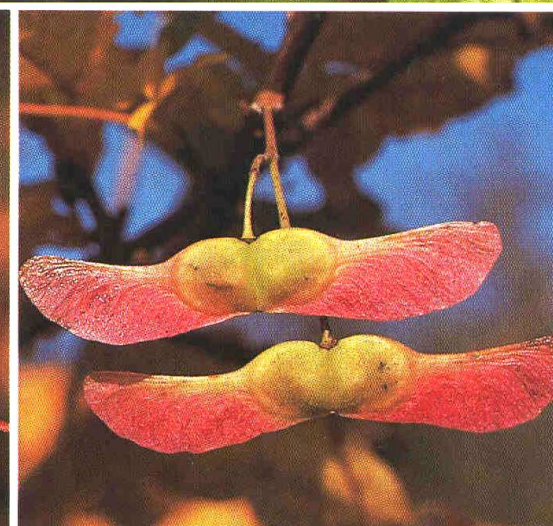
- ⇒ Strom do 20 m, i keř. Menší listy se zaoblenými úkrojky i zářezy, žluté až červené na podzim. Plody dvojnažky kolmé ke stopce.
- ⇒ Snáší nejrůznější půdy, preferuje dusíkaté. Snáší zástin, solení, řez, mrazy, sucha. Snadno se šíří.
- ⇒ Především suťové a lužní lesy, i křoviny. Jen teplejší oblasti.
- ⇒ Evropa s výjimkou severní a hor. Je na Kavkaze.
- ⇒ 1-3 BC-CD 2-4

Javor babyka

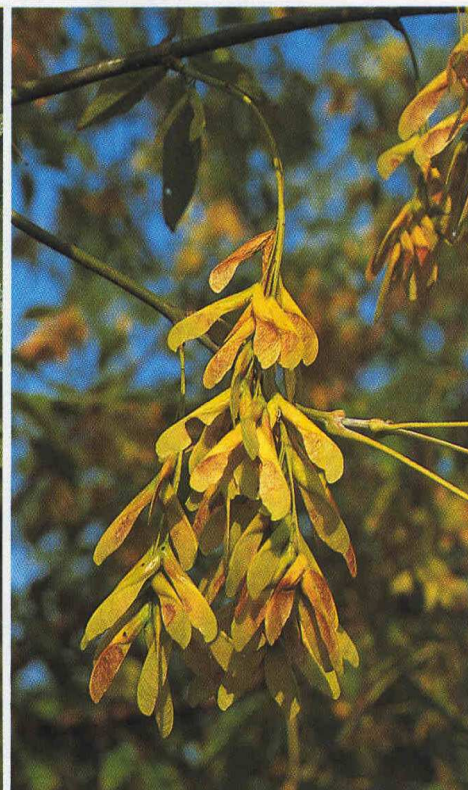
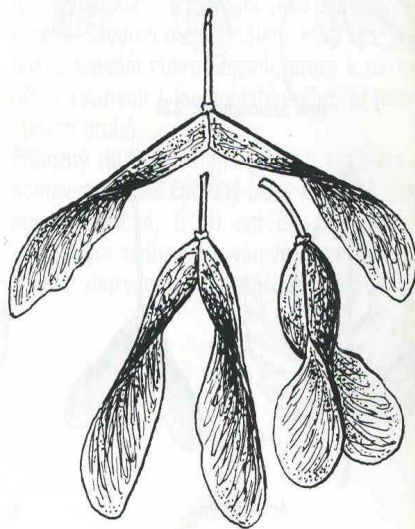
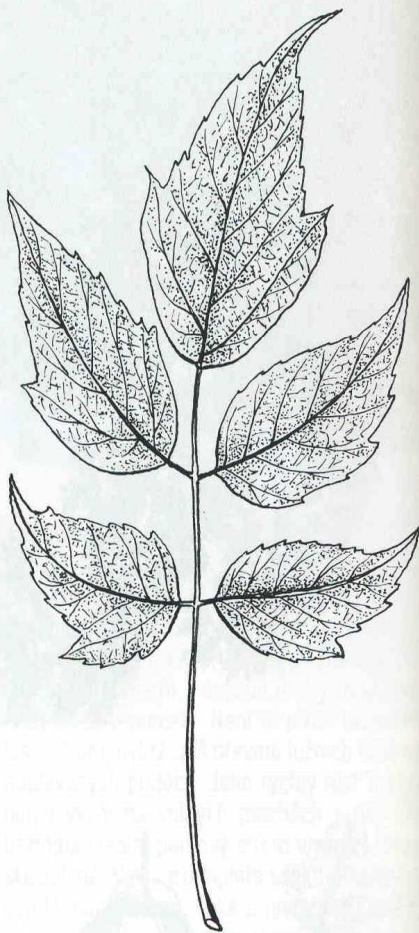
Acer campestre

Javor jasanolistý

Acer negundo

- ⇒ Výška 10 – 20 m, i jako keř.
- ⇒ Kalamitní druh ! Rychlý růst a šíření.
- ⇒ Východ severní Ameriky
- ⇒ Zavlečen v lužních lesích a sídlech nižších poloh.

Jeřáb břek

Sorbus torminalis

- ⇒ Výška do 20 m, kůra v mládí hladká, listy špičaté, pětilaločnaté, na podzim hnědooranžové.
- ⇒ Snáší stín, mrazy, vysychavé půdy, preferuje bazičtější živné půdy a teplo.
- ⇒ Evropa s výjimkou okrajů, severní a východní Evropy, je v Atlasu, Turecku, Sýrii.
- ⇒ Typická příměs teplomilných doubrav, nehojný.
- ⇒ 1-2(3) B-D (1)-2-(3).

Jilm habrolistý

Ulmus carpinifolia

- ⇒ Výška do 40 m, na suchu i keř. Asymetrické listy (u stopky), pravidelně na větvi. Svrchní strana listu téměř hladká. Semeno uprostřed hladké okrouhlé nažky.
- ⇒ Snáší stín, 2 ekotypy – „lužní“ a „lesostepní“ – rozdílné nároky na vláhu, nesnáší kolísání podzemní vody. Puká mrazy. Decimován grafiózou.
- ⇒ Teplomilné doubravy, ekotony, suťové lesy, nivy.
- ⇒ Evropa kromě severní, je v podhůří Kavkazu.
- ⇒ 1-3 BD 2, 1-3 BC-CD 4

Jilm vaz - list

Ulmus laevis

- Výška až 35 m, kmen svalcovitý s boulemi.
Výrazně asymetrické listy,
na líci hladké, na rubu
měkce chlupaté.
Plody na dlouhých stopkách.
- Snáší zástin, krátkodobé záplavy, vyžaduje dusíkaté půdy, i vysýchavé. Trpí tracheomykózami méně než jilm habrolistý.
- Luhy nížin.
- Střední Francie, stř. Evropa, Balkán až Ural.
- 1-3 BC-CD 4

Jilm vaz - kmen

Ulmus laevis

Jírovec maďál

Aesculus hippocastanum

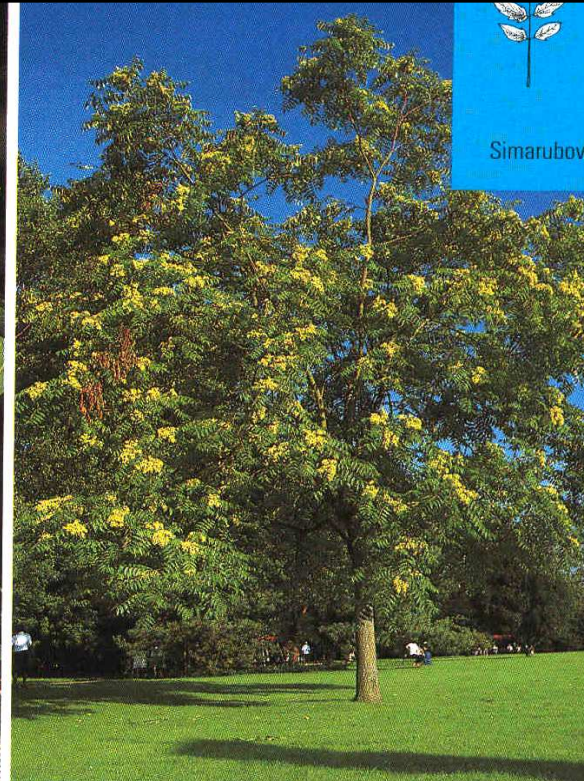
- ⇒ Výška až 25 m, košatá koruna, 5-7-četné listy.
- ⇒ Citlivý na hutnění půd, sucho, sůl, vyžaduje živné humózní půdy, teplo. Snáší přistínění. Chemicky ničí podrost.
- ⇒ Akutně ohrožen klíněnkou (drobný motýl).
- ⇒ Z horských lesů Řecka.
- ⇒ V ČR vysazen - okraje lesů, solitéry, skupiny i stromořadí, hl. v okolí zámků – „barokní strom“.

Pajasan žláznatý

Ailanthus altissima

- ⇒ Výška 20 – 25 m, podobný jasanu, až 0,7 m dlouhé lichozpeřené listy, silné výhony, bohatství semen.
- ⇒ Extrémně rychle roste – až 3 m / rok. Snáší výborně město, zasolení, stín, různé půdy. Teplomilný, namrzá. Pozdě raší. Od 80 let se láme. Chemicky likviduje okolní dřeviny. Plevel. Kalamitní!
- ⇒ Temné dvory, továrny, náspy, břehy.
- ⇒ Východní Čína

Vrba bílá

Salix alba

- Podobná vrbě křehké, ale mohutnější, výška až 30 m, rovný kmen o průměru až 1,5 m, listy kopinaté, na rubu zelenobíle chlupaté.
- Rychle roste, krátkověká (max. 100let), výborně obráží, světlomilná, teplomilná, max. do 550 m, snáší záplavy i zasolení. Hojně se kříží s jinými Vr.
- Břehy nížinných řek, podmáčené deprese, vysazována i jinde.
- Evropa kromě severní a až střední Asie, Maroko, Perský záliv.
- 1-3(4) BC-C 5

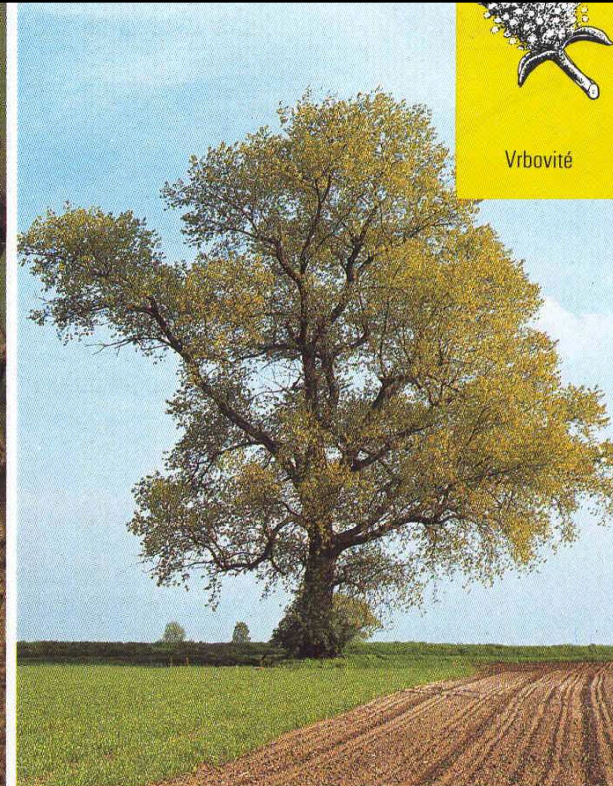
A photograph of a calm lake surrounded by lush green trees. A large tree trunk leans over the water on the left side. The water reflects the surrounding greenery and the sky. The text 'Vrbina – Křivé jezero u Lednice' is overlaid in yellow at the bottom left.

Vrbina – Křivé jezero u Lednice

Topol bílý (linda)

Populus alba

- Výška 30 - 40 m, šedo zelenobílá kůra, na rubu bíleplstnaté listy
- Rychle roste, mohutný, záplavy i sucho, mrazy, imise. Dva ekotypy.
- Krátkověký - 150 - 250 let chmýří plodů - alergie, láme se, utlačuje.
- Jižní polovina Evropy až jižní Sibiř, sever Indie, v ČR lužní lesy Panonie.
- 1-2 BC-CD (2) 4

Topol bílý

Populus alba

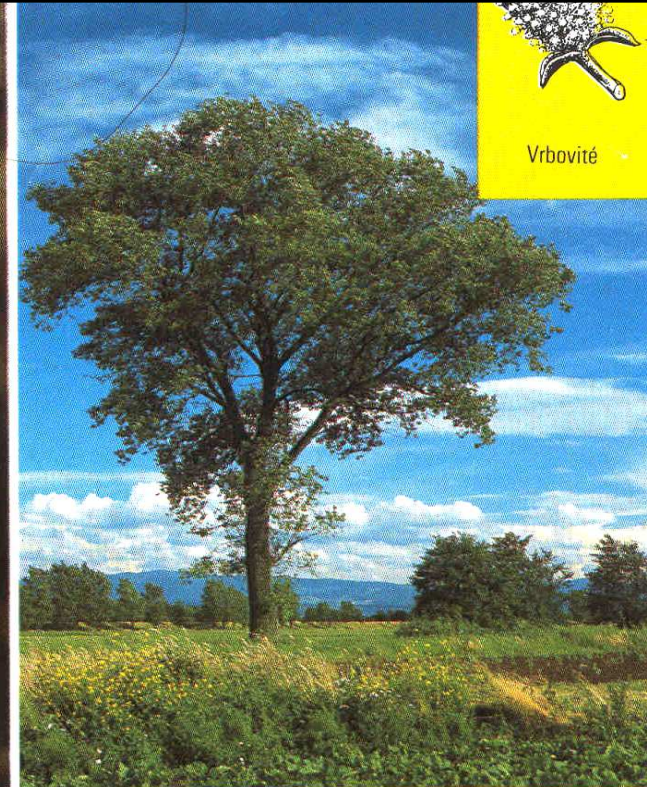
- kmen a listy

Topol černý

Populus nigra

- ⇒ Výška až 30 m, kůra šedozená, listy ze spodu lysé, zelené.
- ⇒ Rychle roste, snáší mrazy. Láme se, působí alergie, krátkověký, max. 200 let
- ⇒ Geneticky znečištěván topolem kanadským, chráněn!
- ⇒ Jižní a střední Evropa, Turecko, jižní Sibiř, břehy toků, aleje, větrolamy
- ⇒ 1-3 BC-C 4-5

Topol černý vlašský

Populus nigra var. Italica

Kultivar od dob Římské říše, kde užíván ke křížovatkám silnic.

V ČR vysazován mimo les jako soliter, malá skupina k důležitým objektům, výjimečně stromořadí.

1. – 4. v. s.

Topol kanadský

Populus canadensis

- ⇒ Výška do 25 m. Podobný topolu černému, podstatně větší listy.
- ⇒ Roste extrémně rychle (2 m / rok).
- ⇒ Původem ze severní Ameriky, kříží se s topolem černým, dnes nejčastěji kříženci.
- ⇒ Vysazován v nivách širokých řek.
- ⇒ 1. – 3. v.s.

Topol kanadský - stromořadí

Trnovník akát

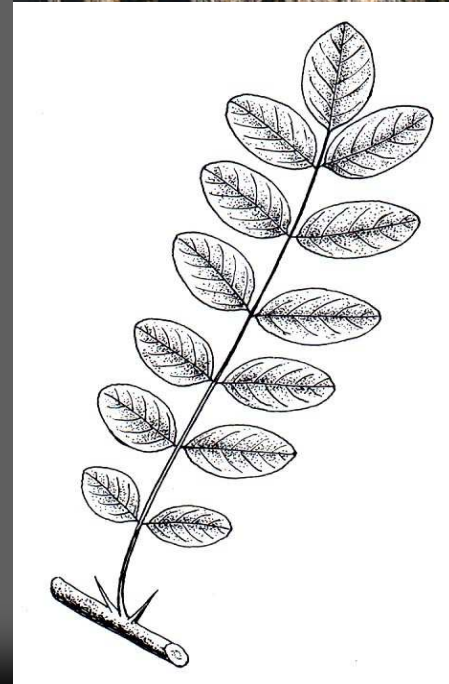
Robinia pseudoacacia

- Výška až 25 m, křivolaký kmen, trnité větve, lichozpeřené listy, kořenové výhony. Pastva včel.
- Kalamitní druh – šíří se, rychle roste, extrémně dobře obráží z pařezů. Snáší město i zasolení, různé půdy. Nesnáší stín, podzimní mrazy; teplomilný: typický výskyt do 400 m.
- Záplava semen, ničí podrost chemicky, hostitel puklice švestkové. Téměř neodstranitelný.
- Pochází z východu USA (list. lesy s dubem). V ČR remízky, lesy teplých oblastí, meze, i v nivě.

Trnovník akát

Robinia pseudoaccacia

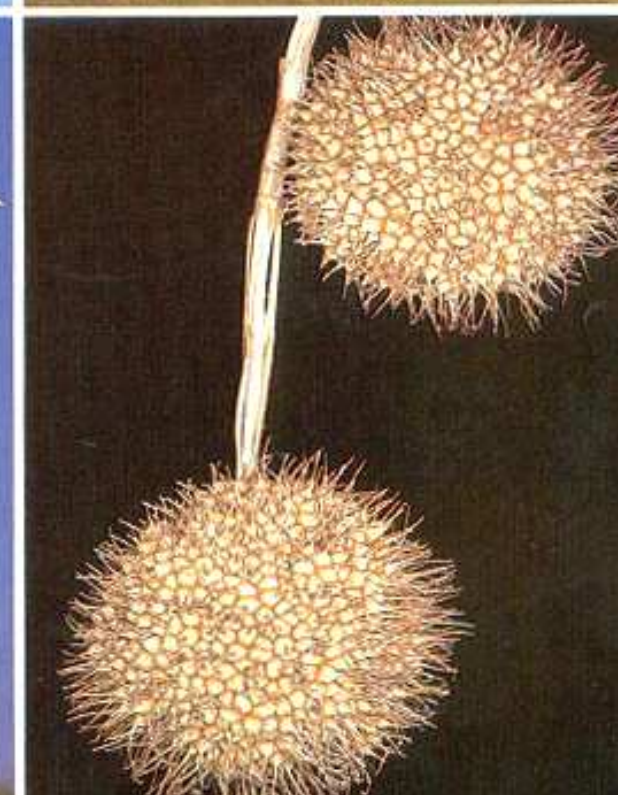
A photograph of a forest landscape. The foreground is filled with a dense carpet of yellow wildflowers, likely yellow rattle, growing among green grasses. The middle ground and background consist of numerous tall, slender trees with dark, textured trunks and green leaves, creating a dense canopy. The lighting is bright, suggesting a sunny day. The overall scene is a lush, natural setting.

Akátina - Břeclavsko

Platan javorolistý

Platanus x acerifolia

- ➔ Výška až 35 m, imposantní, kůra v různobarevných plátech, listy podobné klenu, ze spodu plstnaté.
- ➔ Kříženec *P. occ.* a *P. orient.*
- ➔ Rychle roste, snáší město, zasolení, zavažky, záplavy. Nesnáší suché půdy, silné mrazy. Teplomilný.
- ➔ Původ - Jižní Evropa. Vysazován - aleje v širokých ulicích, solitér parků.

Brslen bradavičnatý

Euonymus verrucosus

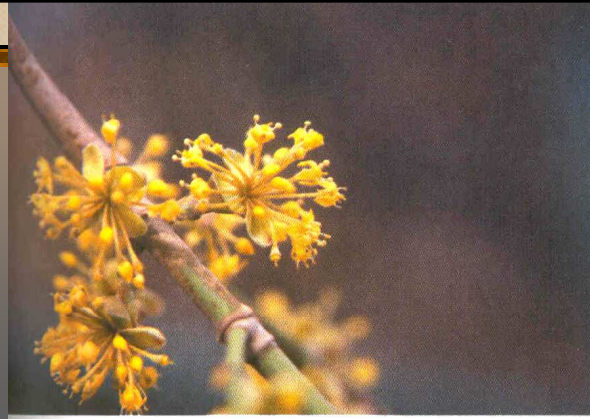
- Keř 2-6 m vysoký, na větvích korkovité lenticely („bradavice“). Růžové zbarvení listů na podzim, černá semena částečně vystupují z oranžového míšku. Jedovatý.
- Spíše teplomilný, snáší vysýchavé půdy, polostín pod stromy, preferuje vápnité výhřevné půdy.
- Podrost světlých teplých lesů, druhotně v ekotonech, na mezích, kde vystupuje do 4. v.s.
- Kavkaz, Balkán a listnaté lesy východní Evropy, na Moravě v podhůří Českomoravské vrchoviny západní hranice areálu.
- 1-3(4) B-D 2(3)

Dřín obecný

Cornus mas

- Výška až 8 m, i stromek. Listy podobné svídně, ale žilky se sbíhají do špičky. Jedlé kyselé plody – dříněnky na podzim. Žluté vstříčné pupeny.
- Pomalu roste, kvete již v březnu, snáší řez, suché vápnité půdy, horko, mrazy, město.
- Teplomilné doubravy, vápnité skalní stepi. **Chráněný!**
- Francie, Itálie, jihovýchodní Evropa; Turecko, Gruzie,
- 1-3 BD-D 1-2

Hloh

jednosemenný

Crataegus monogyna

- Mnoho podobných druhů.
- Výška do 5 m, max. 12 m. Krásně kvete, nepříjemně voní. Hustý keř, četné kolcové trny.
- Snáší suché půdy, nesnáší kyselé půdy, stín; spíše teplomilný.
- Původně ve světlých teplomilných lesích, druhotně na lesních ekotonech, mezích, pastvinách.
- Evropa s výjimkou většiny Skandinávie a Ruska. Ostatní druhy - centrum rozšíření ve střední Evropě.
- 1-4 B-D 2(3)

Hloh

Crataegus sp.

- v krajině

Ptačí zob

Ligustrum vulgare

- Výška do 3 m, květy a plody v koncových latách.
- Snáší řez, stín, imise, okus zvěří. Pastva včel. Nesnáší chladno (vhodný do 400 m), kyselé nebo vlhké půdy.
- Teplomilné doubravy 1. v.s., ve 2.- 3. v.s. v ekotonech.
- Jižní polovina Evropy a úpatí Kavkazu s výjimkou Středomoří.
- 1-3 B-D 2-3

Třešeň křovitá

Cerasus fruticosa

- Výška 0,4 - 2 m, tenké beztrnné větve, listy malé, obvejčité, na líci tmavší, lesklé. Plody – peckovičky $d = 0,6$ cm.
- Vyžaduje světlo, vysychavé bazické půdy, klimaticky odolná.
- Stepi a lesostepi nejteplejší části ČR. Okraje teplomilných doubrav, suché meze.
- 1-2 B-D 1-2

Borovice černá

Pinus nigra

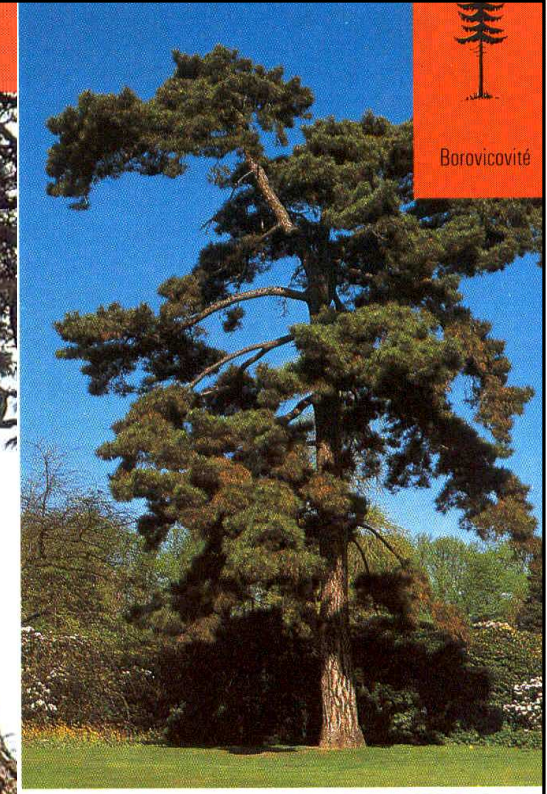
Výška 20-40 m, šedá kůra,
tmavozelené jehlice
7- 10 cm dlouhé,
větší kuželovité šišky.

Nesnází stín a vlhké půdy.

Snází imise, město, sucho, horko.

Vápencové hory již. Evropy (od
Vídne k jihu).

V ČR výsadby na vápencích
teplých oblastí, vzácněji na
neutrálních a kyselých půdách.

Borovicovité

Borovicovité